

PAPER DETAILS

TITLE: MEDYA AGINDA SIIR YAZMAK YA DA POSTMODERN TUTULMA RADIKAL ZANAAT
ÜZERINE

AUTHORS: Ulas BINGÖL

PAGES: 150-158

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1179772>

International Journal of Filologia
Uluslararası Hakemli E-Dergi / Referee International E-Journal
ISSN: 2667-7318 Yıl: 3, Sayı: 3, Yaz 2020

MEDYA ÇAĞINDA ŞİİR YAZMAK YA DA POSTMODERN TUTULMA
RADİKAL ZANAAT ÜZERİNE

Dr. Ulaş BİNGÖL

Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı
Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, Siirt, Türkiye. ulasedebiyat@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4150-913X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Kitap Kritiği
Yükleme Tarihi: 19.05.2020
Kabul Tarihi: 20.06.2020
Yayımlanma Tarihi: 30. 06. 2020
Sayı: 3, **s:** 150-158

Article Information: Book Review
Received Date: 19.05.2020
Accepted Date: 20.06.2020
Date Published: 30.06.2020
Volume: 3, **page:** 150-158

Atıf / Citation

BİNGÖL, U. (2020). Medya Çağında Şiir Yazmak ya da Postmodern Tutulma -Radikal Zanaat Üzerine- *International Journal of Filologia*, 3 (3), 150-158

BİNGÖL, U. (2020). Medya Çağında Şiir Yazmak ya da Postmodern Tutulma -Radikal Zanaat Üzerine-. *International Journal of Filologia*, 3 (3), 150-158

Dr. Ulaş BİNGÖL

**MEDYA ÇAĞINDA ŞİİR YAZMAK YA DA POSTMODERN
TUTULMA
RADİKAL ZANAAT ÜZERİNE**

Edebiyat eleştirisi ile ilgili birçok kuram kitabı farklı dillerden Türkçeye uzun zamandan beri çevrilmektedir. Bu çeviriler sayesinde Türkiye’de edebiyat eleştirisinin büyük bir mesafe kat ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Bilhassa roman kuramı hakkında yabancı dilde yazılan onlarca kitabın dilimize çevrilmiş olması oldukça önemlidir. Fakat söz konusu şiir eleştirisi olduğunda çok az kitabın yabancı dilden Türkçeye çevrildiği fark edilir. Şiirin, diğer edebî türlere göre başka dillere çevrilmesinin zor olmasından ötürü şiir eleştirisi ile ilgili kitapların da başka dillere çevirisi zordur. Çünkü şiir eleştiri kitapları şiirsel söylem üzerine yazıldıkları için birçok örneğini şiirlerden vermek zorundadır. Bu da başka dile çevrilince, şiir gibi şiirsel söyleme odaklanan kitapların da büyüsunü kaybetmesine yol açabilmektedir.

Şiir eleştirisi üzerine yazılan kitapların Türkçeye çevrilmesinde yaşanan sıkıntı bir yana postmodern şiir ile ilgi yabancı dilde yazılan kuramsal kitaplar bu güne kadar dilimize hiç çevrilmemiştir. Buna mukabil postmodern roman veya sanat hakkında yazılan onlarca kitabın Türkçeye çevrildiği görülmektedir. Gerek Türkiye’de akademisyenlerin postmodern şiire yeterince ilgi göstermemesi gerek postmodern şiir ile özdeşleşmiş büyük bir şairin henüz ortaya çıkmamış olması böyle bir durumla karşılaşılmasında belirleyici olmuştur. Bütün bu zorluklara rağmen en sonunda postmodern şiir ile ilgili olan Marjorie Perloff’un *Radical Artifice: Writing in the Age of Media* kitabı Türkçeye çevrildi.

Amerikalı şiir eleştirmeni ve akademisyen Marjorie Perloff (1931-) modern ve postmodern şiir üzerine yazdığı eserleriyle dikkat çeker. Halen Stanford Üniversitesi’nde ders veren Perloff’un başlıca çalışmaları şunlardır: *Frank O'Hara, Poet among Painter* (1977), *The Poetics of Indeterminacy: Rimbaud to Cage* (1981), *21st-century Modernism* (2002), *Poetry on & Off the page* (1988) *Differentials: Poetry, Poetics, Pedagogy* (2004). *Radical Artifice: Writing in the Age of Media* (1991) çalışması 2019’da Ahmet Ölmez’in çevirisiyle Türkçeye *Radikal Zanaat Medya Çağında Şiir Yazmak* adıyla çevrildi.¹ Ketebe Yayınları’nın yayınladığı kitap yedi bölümden oluşur: 1. Avangart mı Yoksa Son Hamle mi? (s. 19), 2. Ortak Münasebetin Değişen Yüzü: Şiir Konuş, Tolok Şov ve Yazın Sahnesi

¹ Metindeki bütün alıntılar bu baskıya aittir.

(s.59), 3. Şeffaflığa Karşı: Işık Salkımı ve Olduğu Gibi Kelimeler (s.97), 4. İşaretler Harikalar Olarak Algılanır: Şiirsel Saha Olarak Reklam Panosu Alanı (s.143), 5. (Sayısal Olarak) Bastırılanın Dönüşü: Serbest Vezinden Usuli Oyuna (s.193), 6. Anlaşıldığı Gibi: Medya Topluluğunda Şiirsel Anlam Kazanmak (s. 249), 7. kafes: şans: değişim (“cage: chance: change”) (s. 291).

Bölüm başlıklarına dikkat edildiğinde kitabın çağımızın yaşam pratikleri ile şiir arasındaki ilişkiye odaklandığı fark edilir. Zaten yazarın ön sözde belirttiği üzere yaşadığımız elektronik çağda “yüksek sanatların en kendine mahsus ve en muhafazakârı olan lirik şiirin, elektronik medya ile arasındaki etkileşimini henüz anlayabilmiş değiliz.” (s.11) Medya ile şiir arasındaki ilişkiye eğilen Perloff, yüksek sanat ile kitle kültürü arasındaki ayırımın ortadan kalktığını ileri süren postmodern söyleme işaret ederek alternatif modellerin yüksek sanat olarak görülen şeylerden daha fazla başarılı olduğunu ve daha fazla gündemde kaldığını söyler. Buna rağmen yüksek sanat ile alçak sanat arasındaki ayırımın ortadan kalmasından ziyade ikisi arasındaki ilişkiye ve bu ilişkinin sağladığı muazzam çeşitliliğe odaklanmak gerektiğini ifade eder. Daha sonra asıl iddiasını okuyucuyla paylaşır: “Günümüz Amerika’sında bir ‘şiir’, onu üreten elektronik kültür tarafından şekil almadan var olamaz. Günümüzde ses kesitleri ve bilgisayar biplerinin sarmadığı bir mekân yok ve cep telefonu mikrokaset oynatıcısının ulaşamayacağı bir dağ zirvesi veya kuytu bir vadi kalmamıştır. O halde elektronik dünya gün geçtikçe şairin alanını kapsıyor.” (s.12)

Marjorie Perloff, medya veya elektronik çağ olarak nitelendirdiği yaşadığımız dönemde Kafka gibi etkileyici edebiyatçıların çıkmaması sorusuna eğilerek bir anlamda televizyon çağında sanatçının durumunu sorgular. Düşüncelerini temellendirirken aynı zamanda besteci olan John Cage’nin sanatından hareket eder. 4’33” (dört dakika otuz üç saniye) bestesiyle sessizliği de müziğin bir ögesi olduğunu göstermeye çalışan Cage, deneysel girişimleriyle öne çıkar. Perloff, kitabının farklı bölümlerinde Cage’nin sanatından örnek vererek medya çağında şiirin geçirdiği evrime yoğunlaşır.

Avangart Mı Yoksa Son Hamle Mi? başlıklı ilk bölümde yazar, bilgisayar teknolojisinin şiire ne gibi katkı sağladığını irdeler. Yazar, Dadaizm ve Sürrealizm gibi avangart akımların estetiğe karşı koydukları bir tepkinin benzerinin *dijital devrim* ile yapıp yapılmayacağını öğrenmeye çalışır. Marcel Duchamp’ın şok etkisi yaratan ve endüstrinin atıklarını sanat düzeyine çıkarma girişiminin, günümüz sanatına da yol gösterdiğini iddia eder. Postmodernizmin tipik özellikleri olan parodi, ironi ve öteki seslerin medya çağı sanatında öne çıktığını belirterek ön görülmeyen gelişmelerin estetik algılarda radikal değişimlere yol açtığını ifade eder. Dünya yeni bir binyıla merhaba demeye hazırlanırken birçok gelişmenin yaşanması sanatta radikal dönüşümlerin habercisi olur. Söz gelimi bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmeler bilgisayar ekranına bakıp da şiir yazarlara yeni imkânlar sunar. Perloff bu dönüşümler hakkında şu açıklamayı yapar: “Sadece

satırbaşı tuşuna basarak nesir gibi gözüken metni şiire benzetebiliyorum. Metni çeşitli yollardan aydınlatabiliyorum, farklı renkler kullanabiliyorum, büyük harfleri veya italik metinleri yeniden düzenleyebiliyorum.” (s. 41)

Perloff, farklı düşünürlerin bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmelerin postmodern sanata katkılarının olduğunu savunduklarını belirttikten sonra bilgisayarın şiire getirdiği yeniliklerden söz eder. John Cage’nin, *Hava Durumu Üzerine Dersler* (Lecture on the Weather)² adlı eserinde bilgisayar teknolojisi sayesinde kolaja başvurmasını örnek göstererek bilgisayar ile şiir arasındaki ilişkiyi ortaya serer ve şu yorumda bulunur: “*Hava Durumu Üzerine Dersler* günümüz teknolojisine dayanan sözel-görsel-müziksel bir kompozisyonudur. ‘Ders’in görüntü ve ses boyutunu sergilemeyeceği için bütüncül bir yazılı metin ortada yoktur. İşitsel parçaların, seslerin ve görüntülerin ahengi gelişmiş bilgisayar hesapları ile tanzim ediliyor.” (s. 55) Perloff, bu şekilde otomasyon ve dijitalleşmeye rağmen şiirin ölmediğini, yaşanan gelişmeler doğrultusunda kendine yeni yaşam alanları oluşturduğunu vurgular.

Kitabın ikinci bölümü olan *Ortak Münasebetin Değişen Yüzü: Şiir Konuş, Tolşov ve Yazım Sahnesi*’nde medya çağında şiir dilinde yaşanan dönüşümden söz eder. Eliot Yeats gibi modernist şairlerin şiir dili hakkındaki düşüncelerine başvuran yazar, medya dilinin günümüzde giderek daha fazla şiire hükmettiğinden söz eder. Eliot’un şairin başkası gibi değil de kendisi gibi konuşması gerektiği düşüncesine odaklanan Perloff, eskiden şairin kendi gündelik konuşmasını şiire aktardığını anlatır. Buna mukabil günümüzde gündelik konuşmanın artık elektronik medya denilen olgu ile bizlere verildiğini şiirin bu dilden kaçmasının imkânının olmadığını söyler. Elektronik medya dilinin şairler tarafından kabul görmesinin önemli bir sonucunun olduğunu iddia ederek bu dilde yazan şairlerin daha samimi davrandığını ileri sürer. Robert Lowell’ın şiirlerinde kullandığı medya dilini örnek vererek düşüncelerini temellendirmeye çalışır. Günümüz şairlerinin kural ve kaideye daha az riayet ettiklerini ve şiir ile okuyucu arasındaki mesafeleri ortadan kaldırmaya çalıştıklarını belirtir. Medya dilinin şiir dilini dönüştürdüğünü anlatır ve şu çıkarımda bulunur: “Şiir artık coşkulu bir konuşma veya kendini ifade etme olarak değil de bir işçilik veya bir tatbikatmış gibi görülmeye başlandı.”(s. 85)

Marjorie Perloff, eserinin üçüncü bölümü olan *Şeffaflığa Karşı: Işık Salkımı ve Olduğu Gibi Kelimeler*’de medya çağında şiirin yeniden imgeye yaslanmasına değinir. Modernist şiirin önemli temsilcilerinden olan Ezra Pound’un şiirlerinde imgenin işgal ettiği yerden söz ederek günümüz şiirinde avangart akımlarda olduğu imgeyi radikal bir biçimde kullandığında bahseder. Fakat günümüz şiirinin medyada üretilen imgeleri taklit ettiğini ve görselliğe dayanan bir imgenin peşinden koştuğunu söyler. Ona göre görsel bir bombardımana tutulan çağımız insanının bu türden imgelere yönelmesi olağan bir şeydir. Şairlerin görsel

² bk. John Cage (2010). *Lecture On The Weather*. New York: Burchfield Penney Art Center.

imgeleri kullanırken medyayı takip ettiklerini ve bir tepki geliştirme niyetinde olmadıkları görülür. Özellikle reklam dilinin şairler tarafından kabul gördüğünü söyleyen Perloff, şairlerin kelimeler ile reklamlarda verilen mesajların paralelinde bir dil geliştirdiklerini anlatır.

İşaretler Harikalar Algılanır: Şiirsel Saha Olarak Reklam Panosu Alanı başlıklı dördüncü bölümde yazarın üzerinde durduğu konu reklam panolarında iletişim boyutunun şiire olan etkileridir. Şiirde, reklam panolarında olduğu gibi birtakım çarpıcı ifadeler ve görsellere yer verildiğini anlatan yazar, okuyucunun şiirin görselliğinden de hareketle birtakım anlamlara ulaşabileceğini söyler. Rosmaire Waldrop'un "kelimeleri okumamalıyız, aynı zamanda onları görmeliyiz" sözüne atıfta bulunarak şiirin görsel yönünün oldukça önemli hale geldiğinden bahseder. Görsel şiir veya somut şiir olarak bilinen şiir türünün gelişmesini günlük hayatta görselliğin endüstri ile birlikte daha fazla yer edinmesine bağlar. Bu arada şiirin üretim şeklinin aynı zamanda onun anlamının parçası olduğunu ileri sürerek şiirin birtakım teknolojiler vasıtasıyla *üretiliyor* olmasına dikkat edilmesi gerektiğini anlatır.

(Sayısal Olarak) Bastırılanın Dönüşü: Serbest Vezinden Usuli Oyuna başlıklı beşinci bölümde Marjorie Perloff, medya çağında şiirin birtakım görsel oyunlarla bezenmesine değinir. Özellikle Oulipo grubunun deneysel girişimlerinden bahsederek şiir metinlerine elektronik ortam sayesinde müdahale edilmesiyle ortaya çıkan yeni durumlara dikkat çeker. "Elektronik ekranda yazılı metnin üretilmesi kültürel alanda çok farklı bir parça yaratmaktadır" sözlerini sarf eden Perloff'a göre deneysel girişimler metnin anlamının üretiminde okuyucuya bazı fırsatlar sunar. (s. 233-234) Günümüzde özgün ses doğal konuşma paradigmasının tükendiğini ifade eden yazar, deneysel girişimlerin farklı imkânlar sunarak bir nebze de olsa hür konuşma fırsatını şairlere verdiğini söyler.

Kitabın altıncı bölümü olan *Anlaşıldığı Gibi: Medya Toplumunda Şiirsel Anlam Kazanmak*'da yazar, medya çağında şiir dilinin okur tarafından çözülmesi sürecine odaklanır. Burada düşüncelerini temellendirirken *Language* şairlerinin eserleri ve düşüncelerinden hareket eder. *Language* şairleri 1960 ve 1970'li yıllarda Amerika ve İngiltere'de ortaya çıkan ve etkinliğini günümüze kadar sürdüren avangart bir hareketi temsil ederler. *Language* şairleri, şiirsel anlamın ortaya çıkmasında okuyucuya büyük bir rol düşüğünü iddia ederek şiiri çözümlemesi gereken dilsel yapı olarak değerlendirirler. Bruce Andrews, Charles Bernstein, Ron Silliman, Barrett Watten, Lyn Hejinian, Tom Mandel, Bob Perelman, Rae Armantrout, Alan Davies, Carla Harryman gibi isimler *Language* şairlerinden bazılarıdır. Perloff, geleneksel şiir okumalarının günümüz şiirini anlamada yetersiz kalmasından ötürü artık okuyucunun pozisyonunun bir değişime uğradığını açıklar. *Language* hareketinin okuyucuya yeni bir pozisyon vermesine karşın eleştirilere de maruz kaldığını hatırlatarak bazı eleştirmenlerin bu hareketin herhangi bir göndergesinin olmadığını savunduklarını belirtir. Söz konusu eleştirmenlere göre

“okurun bir kelimeye verdiği anlam okura mahsustur, düşüncesi çerçevesinde hareket edersek iletişim imkânı bütünüyle yıkılmaktır” (s. 253)

Marjorie Perloff, *Languege* hareketinin eleştirilmesine karşın şiirin medya çağı ile kurduğu ilişki açısından dikkate değer bulur. Charles Bernstein’in *Ticaretin Güvenli Yolları* (Safe methods of Business) şiirini örnek vererek *Languege* hareketinde birey ile ticari yapılar arasındaki ilişkinin ortaya serildiğini ifade eder. Perloff’a göre “*Ticaretin Güvenli Yolları* sadece prototip bir *Languege* şiiri değildir. Bu şiir aynı zamanda günlük hayatta bireyin muhatap olduğu gözden kaçan ama her daim mevcut olan büyük ticari yapılar ile bireyin arasındaki ilişkiyi inceleyen yirminci yüzyıl şiirleri arasında, faydalı bir şekilde yorumlanabilen şiirlerdendir.” (s. 257) Perloff, söz konusu şiirleri postmodern lirik olarak tanımlar ve çelişkili ve alaycı anlatımın bu şiirlerde önemli rol oynadığını söyler. Öte yandan günlük yaşamın bir parçası olan birçok şeyin şiirsel söyleme etki ettiğini belirtir. Kartvizitlerin üstündeki dilsel ifadelerin şairler tarafından kabul gördüğünü söyler. Bu konuyla ilgili şu çıkarımda bulunur: “İyi ya da kötü, bu asrın sonuna doğru Amerika’da, ister gerçek ister metafor olsun, iletişim artarak EXCARD gibi mesajlara dayanmaktadır. ‘Tebrikler’ ve ‘sempati’, ‘teşekkürler’ ve ‘iyi dileklerimizle’ gibi kelimeler, gerçek anlamların dikkatlice yerinden edildiği ince bir iletişim oyununa dâhil edilmiştir.” (s. 262)

Languege şairleri şiirlerini adeta bir alıntılar yumağı olarak meydana getirirler. Şiirdeki hiçbir şeyin şairin artık sözü olarak görülmediği bir durumda alıntı yapma mesele olmaktan da çıkar. Burada asıl mesele alıntının şairane olup olmadığıdır. Perloff, John Ashbery’in şiirinden örnek vererek şairin metinlerinin kafa karıştırıcı olmasının sebebinin gerçek alıntılar ile sahte alıntılar yan yana kullanılması olduğunu belirtir. Onun şiirlerinde belirsiz bir noktaya işaret edilmesine karşın okuyucunun bu belirsizlikleri isterse çözebileceğini ifade eder.

Perloff, bilgisayarın büyük bir imkan sunmasına karşın insanın ona bütünüyle hakim olamadığını iddia ederek Salt Okunur Bellek’in (ROM) her şeyi kontrol ettiğini söyler. İnsanların bilgisayarı kullanırken yanlış bir tuşa basarak her şeyi mahvetme korkusunu taşıdıklarını ve bunun adının bilgisayar anksiyetesi olarak adlandırıldığını ifade eder. Bir yandan insan hayatını muazzam ölçüde kolaylaştıran bir cihazın diğer yandan insanı korkulara sürüklüyor olması insanın çelişkili ruh hallerini bir arada yaşamasına zemin hazırlar.

kafe: şans: değişim (“cage: chance: change) başlıklı yedinci bölümde yazar, medya çağında şiirin avangart yönlerine değinmeye devam eder. Avangart şiirin, ilk olarak ortaya çıktığı XIX. yüzyılda garipsendiğini gerçek dışı kabul edilen birçok şeyin zamanla hayata yakın olarak addedilmeye başlandığını anlatır. Benzer bir durumun günümüz şiiri için de geçerli olduğunu ileri sürer. Postmodern sanatın yüksek sanat ile sıradan sanat arasındaki ayırımı kaldırdığından söz ederek şairlerin, medyaya konu olan birçok şeyi şiirde işleyebildiklerini söyler. Medya

diliyle zaman zaman dalga geçseler de şairlerin yeni metinler ortaya çıkardığını anlatır. Ona göre “birbirinden farklı metinlerde, birbirinin içine giren ve sözünü kesen çelişik konular mevcuttur; her birinde gündelik eşyalar, bunlar ister eriyen hamburger köfteleri, ‘durgun sıvılar’ veya ‘hoplamalı ve acı soslu krem peynir’ olsun, ister sözlükteki ‘üzgünlük’ ile ‘deniz’in ilişkisi olsun, dilin hareket edebileceği ‘gerçeklik’ özü oluşturmaktadır.” (s. 298) Perloff, günümüz şiirin ilk okumada anlaşılmasının güç olduğunu fakat derine inildiğinde olabildiğince taklitçi bir yönün kendini gösterdiğini söyler.

Marjorie Perloff’un *Radikal Zanaat*’a savunduğu düşünceler birçok açıdan postmodern söylemle kesişmektedir. Bundan dolayı postmodernizm hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan okuyucular kitabı anlamakta zorlanabilir. Ayrıca eserinde örnek olarak gösterdiği şairlerin çoğunun XX. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olması en azından Postmodern Amerikan şiiri hakkında malumat sahibi olmayı gerektirir. Perloff’un işlediği konunun gerek yabancı bir kültürün şiirine yönelik olması gerek postmodern şiir ile ilgili olması yüzünden Türk okuyucularının ilgisini fazla çekmeyebilir. Fakat Türkiye’de de medya çağının kültürü ile yetişmiş şairlerin Perloff’un işaret ettiği doğrultuda şiirler kaleme aldıklarını göz önüne alırsak özellikle akademik camiada gelecekte *Radikal Zanaat*’a olan ilginin artacağını şimdiden kestirmek mümkündür.

Marjorie Perloff’un söz konusu eseri ile birlikte gelecekte şu eserlerin de Türkçe çevrilmesiyle Türk edebiyatında postmodern şiir hakkında yaşanan kuramsal bilgi eksikliğinin birçok açıdan giderileceği kanaatindeyiz: Jan Gregson: *Contemporary Poetry and Postmodernism*; Jerome Mazzaro: *Postmodern American Poetry*; Jennifer Ashto: *From Modernism to Postmodernism: American Poetry and Theory in the Twentieth Century*.

1991 yılında ilk basımı yapılan bu kitabın yaklaşık otuz yıl önce şiirin bilgisayar, telefon ve medya ile olan ilişkisine odaklanması gerçekten önemlidir. Henüz cep telefonunun yaygınlaşmadığı, internetin her eve ulaşmadığı ve sosyal medya olgusunun yeni yeni ortaya çıktığı bir dönemde yazarın bu tespitte bulunması açıkçası biraz şaşırtıcıdır. Acaba yazar akıllı telefonların herkesin elinde dolandığı, Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya platformların neredeyse bütün insanlığı ağ toplumunun bir parçası haline getirdiği günümüze baksaydı nasıl bir kitap kaleme alırdı? Daha doğrusu ekran kültürünün insanı bütünüyle esir aldığı bir dönemde şiir sanatının geçirdiği evrim hakkında neler söylerdi? Bize göre Marjorie Perloff’un sözünü ettiği medya kültürü ile şiir arasındaki ilişki günümüz *akıllı telefon kültürü* ile şiir arasında kurulacak ilişki için bir temel teşkil etmektedir. Perloff, medya kültürünün insan varlığına tebelleş olduğu bir çağın tanıklığını yapıp her dönemde olduğu gibi sosyal ve kültürel koşulların şiire nasıl bir yön verdiğini ortaya serer. Günümüzde medyanın insan varlığı üzerindeki egemenliği azalmak bir yana daha da artmıştır. Akıllı telefonlar sayesinde ve sosyal medyanın varlığı ile insanlar neredeyse günün her anı medya ile etkileşim

halindedirler. Yaşam pratiklerinin sanat faaliyetleri ve bilhassa şiir üzerinde doğrudan tesiri olduğu bilinmektedir. Çağın ruhu, sanatın ruhuna da bir anlamda yön verir. XVIII. yüzyılın sonlarına doğru gelişen romantik şiirin yine bu dönemde Fransız İhtilali ile birlikte Avrupa’da gündemi işgal eden özgürlük, eşitlik, devrim, birey gibi kavramlardan beslenmesi, bu duruma verilebilecek güzel bir örnektir.

Radikal Zanaat'ın ön kapağı